

Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa Inwestująca w obszary wiejskie

Spotkania zespołów ekspertów na rzecz wymogów ochrony środowiska i zmian klimatu

Niniejsza broszura została wykonana przez Instytut Zootechniki PIB w ramach projektu pod tytułem „**Spotkanie zespołów ekspertów na rzecz wymogów ochrony środowiska i zmian klimatu**” realizowanego w ramach Planu Działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014-2017 Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Głównym celem projektu jest integracja środowiska ekspertów dla uzyskania wspólnego stanowiska i konkretnych rozwiązań, które odpowiedzą na aktualne problemy rolnictwa związane z ochroną środowiska i klimatu.

Krajowe rolnictwo staje aktualnie przed bardzo poważnymi problemami wdrożenia standardów ochrony środowiska oraz przeciwdziałania zmianom klimatu. Wyznaczone przez Unię Europejską cele redukcyjne w zakresie rozpraszania związków biogenych, czy emisji gazów, będą miały bezpośrednie przełożenie na koszty produkcji żywności, dochodowość gospodarstw rolnych. Sytuacja ta może mieć bezpośrednie przełożenie na spadek konkurencyjności krajowego rolnictwa, zagrożenie bezpieczeństwa żywnościowego kraju oraz negatywne reakcje społeczne. Przełożenie celów redukcyjnych na działania administracyjne wymaga gruntownej analizy problematyki z jednoczesnym opracowaniem optymalnych propozycji rozwiązań technicznych, statystycznych i ekonomicznych. Przed podobnym wyzwaniem stanęły wszystkie kraje członkowskie Unii Europejskiej, jednak w przypadku stosunkowo krótkiego stażu Polski we wspólnocie, nie zdążono wypracować odpowiednich struktur integracji poziomej gremiów zaangażowanych w ochronę środowiska i zmian klimatu, które efektywnie wsparłyby proces decyzyjny na poziomie odpowiedzialnych resortów. Do podstawowych aktów prawnych wprowadzających nowe regulacje w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatu należą:

- ✓ Dyrektywa 91/676/EWG dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego;
- ✓ Deklaracja Helsińska 2013 r. (Helcom HOD 44/2013); Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1992 r. (HELCOM);
- ✓ Dyrektywa 96/61/WE (IPPC) - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r., w sprawie emisji przemysłowych – IED;
- ✓ Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej;
- ✓ Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości (Dz. U. 85.60.311 z dnia 28 grudnia 1985 r.);

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
– Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Publikacja opracowana przez Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy.
Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa Inwestująca w obszary wiejskie”

- ✓ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych zanieczyszczeń atmosferycznych oraz zmiany Dyrektywy 23/35/WE – projekt dyrektywy NEC;
- ✓ Nowelizacje dotyczące Effort Sharing Decision (ESD), opublikowane przez KE w postaci COM(2016) 482 final, COM(2016) 479 final, COM(2016) 500, final COM(2016) 501 final i załączonych do nich aneksów w dniu 20 07.2016r.

Efektom tych zobowiązań ma być między innymi 17% redukcja emisji amoniaku z naszego rolnictwa, czy 7% redukcja emisji GHG. W odniesieniu do samej „dyrektywy azotanowej”, będącej najstarszym z wymienionych aktów, na podstawie art. 258 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej 26 czerwca 2013 r. Komisja wniosła do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) skargę w stosunku do Polski, a trybunał stwierdził takie uchybienie. W celu wypełnienia zobowiązań w aktualnej nowelizacji „Prawa wodnego” wprowadza się na terenie całego kraju „Program działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych”, odpowiadający w przybliżeniu dotychczasowym regulacjom na Obszarach Szczególnie Narażonych. Dlatego celem projektu jest powołanie zespołu ekspertów będących przedstawicielami jednostek naukowych, organizacji rolników i hodowców, służb doradczych, administracji rządowej i terytorialnej oraz samorządu dla uzyskania wspólnego stanowiska i konkretnych rozwiązań, które odpowiedzą na aktualne problemy rolnictwa związane z ochroną środowiska i klimatu. Celami szczegółowymi i jednocześnie miarami jego realizacji będą publikacje z zakresu opracowania aktualnego stanu problematyki ochrony środowiska, skatalogowania dotychczasowych wyników prac naukowych, wskazania uzupełniających i nowych obszarów badawczych oraz najefektywniejszych metod redukcji niekorzystnych oddziaływań rolnictwa. Kolejnym celem częściowym będzie ułatwianie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiana i rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju. Rozwiązania te, mogą mieć wielorakie cele, czy to wzrost wydajności, konkurencyjności lub efektywności produkcji. Specyficznym celem będzie również niska emisyjność, związana z nowymi, innowacyjnymi technologiami, redukującymi rozpraszanie biogenów oraz emisje gazów. Transfer wiedzy dotyczy nie tylko rolników, ale każdego szczebla podmiotów zaangażowanych w rozwój obszarów wiejskich, również przedstawicieli nauki, czy doradztwa. Specyfika środowiska i klimatu nie pozwala przy tym na pojedyncze rozpatrywanie wody, czy gleby, agrotechniki lub produkcji zwierzęcej. Stąd już sama integracja wiedzy ekspertów z różnych zakresów jest innowacją, ale i przyczynkiem do uzupełniania wiedzy z innych obszarów. Przykładowo, rozpraszanie związków azotu z produkcji zwierzęcej ma znaczenie tak dla jakości wód, jak i emisji amoniaku, a także rozpraszania podtlenku azotu, będącego gazem cieplarnianym. Wykorzystywanie metod

---

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
– Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Publikacja opracowana przez Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy.
Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Programu
Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa Inwestująca w obszary wiejskie”
niskoemisyjnych w chowie zwierząt, może wymagać technik wysokoemisyjnych w uprawie.
Integracja takiego podejścia nauki i praktyki wydaje się zatem konieczna do realizacji.

INFORMACJE O PROJEKCIE

Realizacja projektu ze względu na podejmowaną tematykę prac zespołu będzie miała charakter spotkań, czasowo podzielonych na elementy seminarium, warsztatów i wyjazdu terenowego. Operacja zostanie zrealizowana w formie czterech spotkań. Spotkania te zostaną zrealizowane w różnych miejscach kraju (Nowa Sól, Balice, Puławy, Zamość), a ich lokalizacja związana jest z możliwością zaprezentowania innowacyjnych, niskoemisyjnych rozwiązań technologicznych mających na celu ochronę środowiska w wybranych gospodarstwach (wyjazd terenowy). Każdorazowo, spotkania eksperckie będą obejmować wykłady poświęcone wybranym elementom problematyki ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu, połączone z dyskusją uczestników. Jednocześnie część warsztatowa obejmie każdorazowo aspekty poruszane w części seminaryjnej i obejmować będzie kwestie ich praktycznego zastosowania w rolnictwie, a także możliwości raportowania i wykazywania uzyskanych efektów w oficjalnych raportach krajowych do KE i ONZ oraz ich agend. Grupa docelowa będzie składać się z ok. 30 osób, jednakże przewiduje się otwartą formę seminariów, co oznacza możliwość udziału innych zainteresowanych stron, zwłaszcza w ujęciu regionu realizacji seminariów.

RAMOWY PLAN KAŻDEGO ZE SPOTKAŃ

1. Krajowe wyniki prac badawczych oraz działań szacowania oddziaływań w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatu w sektorze rolnictwa

Nowa Sól, 27-28.09.2017r.

Dzień 1 - Seminarium z 8 referatami plenarnymi i dyskusją.

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
– Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Publikacja opracowana przez Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy.
Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa Inwestująca w obszary wiejskie”

- Warsztaty w zakresie praktycznego przełożenia wyników badań na praktykę produkcyjną w rolnictwie.

Dzień 2 - Wizyta terenowa w zakresie zapoznania się z innowacyjnymi rozwiązaniami w gospodarstwach rolnych.

Zakres merytoryczny seminarium:

Wprowadzenie do tematyki obrad i specyfiki krajowych badań w zakresie oddziaływania rolnictwa na środowisko i zmiany klimatu.

- ✚ Stan krajowych badań ww. tematyki w zakresie nawożenia.
- ✚ Stan krajowych badań ww. tematyki w zakresie uprawy.
- ✚ Stan krajowych badań ww. tematyki w zakresie systemów chowu zwierząt.
- ✚ Stan krajowych badań ww. tematyki w zakresie żywienia zwierząt.
- ✚ Stan wdrażania wyników badań ww. tematyki oraz oczekiwań praktyki.
- ✚ Krajowe szacowanie i bilansowanie oddziaływań rolnictwa na środowisko i klimat.
- ✚ Podsumowanie wyników seminarium.

2. Aktualny stan problematyki ochrony środowiska i zmian klimatu w sektorze rolnictwa

Balice-Modlnica, 3-4.10.2017

Dzień 1 - Seminarium z 8 referatami plenarnymi i dyskusją;

- Warsztaty w zakresie praktycznego przełożenia aspektów ochrony środowiska i zmian klimatu na produkcję rolniczą oraz połączenia obu tych aspektów.

Dzień 2 - Wizyta terenowa w zakresie zapoznania się z innowacyjnymi rozwiązaniami w gospodarstwach rolnych.

Zakres merytoryczny seminarium:

Wprowadzenie w zakresie uzasadnienia podjęcia ww. tematyki.

- ✚ Stan światowych badań ww. tematyki w zakresie nawożenia.
- ✚ Stan światowych badań ww. tematyki w zakresie uprawy.
- ✚ Stan światowych badań ww. tematyki w zakresie systemów chowu zwierząt.
- ✚ Stan światowych badań ww. tematyki w zakresie żywienia zwierząt.
- ✚ Stan wdrażania wyników badań ww. tematyki w rolnictwie UE.
- ✚ Zakres regulacji prawnych ww. tematyki w UE i Polsce.
- ✚ Podsumowanie ujmujące w problematyczny sposób wyniki seminarium.

3. Wyznaczenie uzupełniających i nowych obszarów badawczych w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatu w sektorze rolnictwa

Puławy, 11-12.10.2017r.

Dzień 1 - Seminarium z 8 referatami plenarnymi i dyskusją

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
– Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Publikacja opracowana przez Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy.
Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa Inwestująca w obszary wiejskie”

- Warsztaty w zakresie potrzeb praktyki produkcyjnej w stosunku do aspektów ochrony środowiska i zmian klimatu.

Dzień 2 - Wizyta terenowa w zakresie zapoznania się z innowacyjnymi rozwiązaniami w gospodarstwach rolnych- IUNG Puławy.

Zakres merytoryczny seminarium:

- ✚ Wprowadzenie do tematyki uzupełniających i nowych obszarów badawczych.
- ✚ nowe i uzupełniające kierunki badań ww. tematyki w zakresie nawożenia.
- ✚ nowe i uzupełniające kierunki badań ww. tematyki w zakresie uprawy.
- ✚ badań nowe i uzupełniające kierunki badań ww. tematyki w zakresie systemów chowu zwierząt.
- ✚ nowe i uzupełniające kierunki badań ww. tematyki w zakresie żywienia zwierząt.
- ✚ oczekiwań praktyki.
- ✚ nowe i uzupełniające kierunki badań dla szacowanie i bilansowanie oddziaływań rolnictwa na środowisko i klimat.
- ✚ Podsumowanie wyników seminarium.

4. Najefektywniejsze metody redukcji niekorzystnych oddziaływań rolnictwa w zakresie środowiska naturalnego i zmian klimatu oraz możliwości szacowania ich efektów

Zamość, 25-26.10.2017r.

Dzień 1 - Seminarium z 8 referatami plenarnymi i dyskusją.

- Warsztaty w zakresie efektywności praktycznego wykorzystania wybranych metod redukcji, ewentualnych modyfikacji i łączenia zastosowań, 4 godziny.

Dzień 2 - Wizyta terenowa w zakresie zapoznania się z innowacyjnymi rozwiązaniami w gospodarstwach rolnych.

Zakres merytoryczny seminarium:

Wprowadzenie do tematyki seminarium.

- ✚ najefektywniejsze metody redukcji niekorzystnych oddziaływań dla krajowego rolnictwa w zakresie nawożenia.
- ✚ najefektywniejsze metody redukcji niekorzystnych oddziaływań dla krajowego rolnictwa w zakresie uprawy.
- ✚ najefektywniejsze metody redukcji niekorzystnych oddziaływań dla krajowego rolnictwa w zakresie systemów chowu zwierząt.
- ✚ najefektywniejsze metody redukcji niekorzystnych oddziaływań dla krajowego rolnictwa w zakresie żywienia zwierząt.
- ✚ praktyczne uwarunkowań wdrażania najefektywniejsze metody redukcji niekorzystnych oddziaływań dla krajowego rolnictwa.

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
– Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Publikacja opracowana przez Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy.
Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa Inwestująca w obszary wiejskie”

- ✚ praktyczne możliwości szacowania i raportowania wyników wdrażania najefektywniejsze metody redukcji niekorzystnych oddziaływań krajowego rolnictwa.
- ✚ Podsumowanie wyników seminarium.

Planuje się wydanie opracowań monograficznych, podsumowujących każde z 4 spotkań, dotyczących:

- ✓ opracowania aktualnego stanu problematyki ochrony środowiska i klimatu;
- ✓ skatalogowania dotychczasowych wyników prac naukowych;
- ✓ wskazania uzupełniających i nowych obszarów badawczych;
- ✓ najefektywniejszych metod redukcji niekorzystnych oddziaływań rolnictwa.

**Odwiedź portal KSOW - www.ksow.pl
Zostań Partnerem Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.**

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
– Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Publikacja opracowana przez Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy.
Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Programu
Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.